

Motion till riksdagen 2005/06: MJ6

**av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)
med anledning av prop. 2004/05:177**

Etisk prövning av djurförsök m.m.

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nya djurskyddsregler inte negativt får påverka Sverige som forskarnation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framställning av djur med förändrad arvs massa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nyttovärdering av djurförsök.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationell harmonisering av regler för djurförsök.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet att överpröva beslut fattade av djurförsöksetiska nämnder.

2 Motivering

Syftet med proposition 2004/05:177 Etisk prövning av djurförsök sägs vara ett led i regeringens strävan att begränsa antalet försöksdjur till vad som är absolut nödvändigt.

Vi delar uppfattningen att onödiga djurförsök och överflödigt användning av försöksdjur inte bör ske. Emellertid innehåller propositionen få förslag som verkar i denna riktning. Däremot presenteras ett antal förslag till utredningsuppgifter som fritt tolkat kan få till följd att det också för motiverade djurförsök kan bli svårt att erhålla tillstånd.

Det är bra att en tydlig definition på vad som är att betrakta som djurförsök och försöksdjur föreslås. Detta bör minska risker för tvetydigheter och godtycke.

I det följande motiverar vi och går igenom de farhågor som propositionen väcker.

Fel! Okänt namn på

3 Varför behövs djurförsök

Sverige är en av de ledande nationerna inom biomedicinsk forskning. Biomedicinsk forskning är en långsiktig verksamhet som kräver stabila spelregler. Svensk kompetens har under årens lopp åstadkommit framgångar inom såväl grundforskning som tillämpad forskning. Ett exempel är Nobelpristagaren Arvid Carlssons upptäckter av dopaminets betydelse för behandling av Parkinsons sjukdom. Internationellt sett rankas kvaliteten på svensk biomedicinsk forskning mycket högt. Karolinska Institutet är det svenska lärosäte som har högst internationell ranking, mycket beroende på den biomedicinska forskning som bedrivs där.

Under lång tid har djur använts för att kontrollera effekter av läkemedel och andra kemiska substanser. Då vår kunskap om de biologiska systemen är ofullständig går det inte att till fullo förutse hur organismen påverkas utan att fysiskt pröva detta. Det är direkt oetiskt att utföra sådana tester på människan även om resultaten skulle bli mer rättvisande. Därför används i huvudsak varmblodiga djur för att få så god kunskap som möjligt.

För att få så säkra resultat som möjligt bör den genetiska variationen hos försöksdjuren vara så liten som möjligt. Strävan har resulterat i uppfödning av försöksdjur med detta som mål.

4 Nuvarande regler

Målsättningen måste vara att minimera antalet försöksdjur. I de fall man måste använda sig av djurförsök regleras dessa i nuvarande djurskyddslag – en av världens mest strikta lagstiftningar på djurskyddsområdet. Enligt bestämmelserna får djur användas i djurförsök endast om syftet inte kan uppnås med någon annan tillfredsställande metod där man inte använder djur. Verksamheten skall utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt och att det inte används andra djur än sådana som har fötts upp för ändamålet. Innan ett djurförsök påbörjas krävs dessutom ett godkännande av en djurförsöksetisk nämnd, något som är unikt för Sverige. Det krävs också särskilda tillstånd från Djurskyddsmyndigheten för att få använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur.

5 Framställning av djur med förändrad arvs massa

Det finns som sagt stora fördelar ur försökssynpunkt med djur som har enhetlig arvs massa. I takt med att kunskaperna ökar kan man se att detta lättast och säkrast åstadkoms med hjälp av de metoder som förslaget till förändring av 1 b § djurskyddslagen tar fasta på. I takt med ökad kunskap kommer sannolikt också behovet att driva sådan avel att öka.

Lagändringen innebär inte någon förändring av nuvarande praxis. Däremot innehåller propositionen information om att regeringen avser ge Djurskyddsmyndigheten i uppdrag att utvärdera befintligt system för klassificering av djurs smärta. Regeringen befarar att detta kommer att leda till konflikter mellan värdering av nytta och smärta samt att det blir svårt att bedöma huruvida ett enskilt försök faller inom ramen för vad som bör vara tillåtet – särskilt då det gäller genetiskt modifierade djur.

Risken är att genetiskt modifierade djur inte skall få användas i forsknings-sammanhang om modifikationen bedöms innebära lidande för djuret. Om detta blir följderna skulle effekterna bli mycket negativa. Ofta görs dessa försök för att studera effekten av en genetisk defekt, och då kan man inte begära att forskaren i förväg skall veta resultaten av den genetiska modifieringen.

6 Nyttovärdering av djurförsök

Då, som sagt, den forskning som behöver använda försöksdjur är mycket långsiktig kan det vara svårt att ställa ett kortsiktigt lidande mot en osäker långsiktig nytta. Därför är det oroande att regeringen så klart anger att skälet till det uppdrag om utvärdering av befintligt system som ges till Djurskyddsmyndigheten är att djurs smärta inte skall underskattas.

Detta riskerar att avsevärt inskränka dagens redan restriktiva regler. En följd av detta kan innebära att nya regler införs som starkt försvårar svensk forskning inom det medicinska området. I värsta fall kan sådana svenska särkrav tvinga bort stora delar av den internationella läkemedelsforskningen och hämma den svenska bioteknikindustrin. Försöksdjuren får med stor sannolikhet sämre villkor om djurförsöken flyttas till ett annat land som inte har lika strikt djurskydd som Sverige.

Vi förutsätter därför att regeringen i direktiven till Djurskyddsmyndigheten följer upp jordbruksministerns uttalande i den allmänna frågestunden i riksdagen den 22 september i år, där hon klart sade att kommande förslag inte skall hindra utvecklingen inom läkemedelindustrin och att det skall vara fortsatt möjligt med forskning som använder djurförsök.

Inte heller inom detta område kan regler i Sverige avvika alltför mycket från dem som finns i vår omvärld. En harmonisering av kraven mellan i första hand de stora aktörerna – EU, USA och Japan – är önskvärd. Sverige bör verka för att en sådan harmonisering med de svenska reglerna som förebild kommer till stånd.

7 Ny instansordning för etisk prövning av djurförsök m.m.

I det batteri av nya utredningar som propositionen informerar om finns det en som rör instansordning för hantering av den etiska prövningen av djurförsök.

Fel! Okänt namn på

Avsikten är att inrätta ett självständigt centralt organ för överprövning av beslut i de djurförsöksetiska nämnderna.

Vetenskapliga projekt finansieras i allmänhet av externa anslag, t.ex. från Vetenskapsrådet. Anslagen ges för begränsade tidsperioder, vanligen 2–3 år. De etiska prövningarna tar redan i dag ofta ganska lång tid, och förlängs denna tid genom överklaganden kommer det ofta att bli omöjligt att utföra projekten inom anslagstiden. Erfarenheterna av de verksamheter där det öppnas möjlighet till överprövning av tidiga beslut är att begäran av överprövning regelmässigt sker. Detta medför tidsutdräkt, ibland betydande, och ökade kostnader. Inrättas ett överprövningsorgan måste kretsen som kan föra ärenden dit begränsas så att vad som kan kallas okynnesprövning i görligaste mån förhindras.

Vi anser inte att någon utomstående organisation skall ha rätt att överklaga en djurförsöksetisk nämnds beslut. Vi vänder oss i alla sammanhang mot denna princip. Att lämna vissa medborgare dubbla rättigheter efter organisationstillhörighet är en rest från det korporativa samhällets uppbyggnad och hör inte hemma i en demokratisk rättsstat.

Stockholm den 28 september 2005

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Lars Lindblad (m)

Cecilia Widegren (m)

Anders G Högmark (m)

Jeppe Johnsson (m)

Bengt-Anders Johansson (m)

Jan-Evert Rådström (m)

Ola Sundell (m)